

58

1958 Ketola

Neiti Voipio

Kertomus opintomatkasta

Ranskaan ajalla 1/3 - 31/5 -58

Erkki Ketola

ms. 11 58
ms. 11 58
ms. 11 58
ms. 11 58
ms. 11 58

S u o m e n P a n k i n J o h t o k u n n a l l e

Allekirjoittanut teki Suomen Pankin Johtokunnan myöntämän apurahan turvin opintomatkan Ranskaan kuluva vuoden maaliskuun 1. päivän ja toukokuun 31. päivän välisenä aikana. Opintomatkani pääasiallisena tarkoituksena oli kieli- taidon kehittäminen. Tämän lisäksi sain ennen matkaani Johtokunnalta kehoituksen - sikäli kuin Johtokunta matkani aikana katsoisi aiheelliseksi - tutustua Euroopan Taloudellisen Yhteistyöjärjestön toimintaan ja sen puitteissa lähinnä Euroopan Maksuliiton työskentelyyn.

Ranskaan saavuttuani kirjoittauduin Pariisissa Ranskan valtion tukemana toimivaan "Alliance Française" -oppilaitokseen, joka työskentelee ulkolaisten ranskankielen opiskelijain kielitaidon kehittämiseksi. Oppilaitoksessa pidetyn alkututkinnon perusteella minut määrättiin ns. "quatrième degré - cours supérieur" -ryhmään, jonka opetusta seurasin koko Ranskassa oloni ajan. Opetusta oli päivittäin kaksi tuntia; tämän lisäksi olin iltaisin oppilaitoksen keskustelutunneilla.

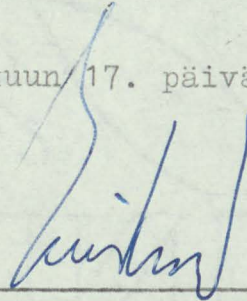
Koulu täytti kaikin puolin siihen asettamani toiveet, sen opetus oli intensiivistä ja sen tavoitteena oli elävän ja nykyaikaisen ranskankielen vaaliminen. Eräänä minuun nähden valitettavana seikkana on sanottava, että koulun sääntöjen mukaan oikeutetaan loppututkinnon suorittamiseen ainoastaan sellainen oppilas, joka on seurannut opetusta vähintään neljä kuukautta, joten minulle varatun ajan puitteissa ei siihen ollut teoreettisiakaan mahdollisuuksia. Haluan kuitenkin mainita, että koulussa viettämäni kolme kuukautta ovat käsittäkseni tuoneet huomattavan lisän ranskankielen tunteemukseeni, joka toivottavasti koituu pankille eduksi ja kompensoi ko. matkaan käytetyt varat.

Mitä opintomatvani toiseen kohteeseen tulee, en Suurlähetystön kielteisen kannan vuoksi saanut mahdollisuutta tutustua henkilökohtaisesti OEEC:n päämajaan, enkä sen työskentelyyn Euroopan Maksuliiton puitteissa. Sen sijaan sain Suurlähetystön kautta käyttööni OEEC:n julkaisuja, joiden perusteella sain teoreettiset tiedot OEEC:n työskentelystä, Euroopan Maksuliiton sopimuksesta, ns. European Monetary Agreement'ista, Yhteismarkkinasopimuksesta ja Vapaakauppaneuvotteluista.

Matkakertomuksen aiheeksi olen valinnut Yhteismarkkinasopimuksen ja Vapaakauppaneuvottelut. Tämä siitä syystä, että ennen matkaani tein kirjallisen selostuksen OEEC:sta ja Euroopan Maksuliitosta, joten niiden kertaaminen tässä yhteydessä lienee aiheetonta. European Monetary Agreement, joka sopimus koskettelee OEEC-maiden yhteistyötä siinä tapauksessa, että EPU mahdollisesti lakkautetaan, ei taas ole tällä hetkellä aktueelli kysymys.

Samalla kun esitän Suomen Pankin Johtokunnalle matkakertomukseni, haluan esittää kiitokseni siitä luottamuksesta, jota olen saanut nauttia Johtokunnan taholta minulle myönnetyn opintomatkan muodossa.

Helsingissä lokakuun 17. päivänä 1958

Erkki Ketola
Nuorempi kirjanpitäjä

Sodanjälkeisinä vuosina ovat länsi-Euroopan taloutta hallinneet pyrkimykset tiiviimpään keskinäiseen yhteistyöhön. Näiden pyrkimysten tuloksina ovat syntyneet Euroopan Taloudellinen Yhteistyöjärjestö (OEEC) sekä Euroopan Maksuliitto (EPU), joiden toiminta Euroopan keskinäisen kaupan elvyttäjänä ei tässä yhteydessä kaipaa lähempää selvittelyä.

Suuresta merkityksestään huolimatta eivät edellämaitut talousjärjestöt ole päässeet ratkaisemaan Euroopan talouden ydinkysymyksiä ja sitä tietä vaikuttamaan elvyttävästi kehityksen kulkuun. Kuten tiedetään, on jokainen OEEC:n jäsen muodostanut oman talousyhteisönsä, jossa vallitsevat taloudelliset olosuhteet ovat "porrastaneet" jäsenmaat eri tasoille ja näin ollen vaikeuttaneet efektiivistä yhteistoimintaa ja kehitystä. Näiden portaiden poistaminen on ollut Euroopan viimeaikaisen taloudellisen ajattelun perusteenä. Suunnitelmat kiteytyivät kuuden Euroopan maan Roomassa 25 päivänä maaliskuuta 1957 tekemään sopimukseen Euroopan Taloudellisen Yhteisön eli ns. Yhteismarkkinoiden perustamisesta.

Taloushistorian kannalta ei kysymyksessä suinkaan ole mikään uusi ajatus, sillä esimerkkejä samankaltaisista yhteisöistä on löydettävissä entuudestaan. Vuoden 1787 Yhdysvaltojen perustuslaissa säädettiin, että jokainen osavaltio on ulkomaankaupassaan kongressin määräysten alainen ja edelleen, ettei osavaltioilla ole oikeutta oman tullipolitiikan noudattamiseen eikä oman rahayksikön ylläpitämiseen. Muina

esimerkkeinä, itse järjestelmiin lähemmin puuttumatta, voitaisiin mainita Saksan "Zollverein" Preussin johdolla vuosina 1834 - 1867, Brittiläinen Kansainyhteisö (Commonwealth), Benelux-tulliliitto sekä Euroopan hiili- ja teräsyhtymä.

Koska Euroopan hiili- ja teräsyhtymä, joka perustettiin huhtikuussa 1951, sitoo taloudelliseen yhteistyöhön juuri ne maat, jotka ovat solmineet Rooman sopimuksen, lienee paikallaan mainita muutama sana siitä.

Yhtymä merkitsee käytännössä samaa kuin Yhteismarkkinat pienoiskoossa, sillä sen piirissä on pyritty toteuttamaan juuri samoja päämääriä, joita Yhteismarkkinasopimus edellyttää. Yhteiset hallintoelimet, joiden määräyksiä jäsenmaiden tulee noudattaa, tuotanto- ja kauppapolitiikan koordinointi, yhteisen investointirahaston perustaminen ja sosiaalipolitiikan yhdenmukaistaminen ovat seikkoja, joihin myöskin Yhteismarkkinoissa pyritään.

Yhtymä on toimintansa aikana pystynyt kohottamaan tuotantoaan enemmän kuin sen ulkopuolella olevat Euroopan maat. Hiilen ja teräksen hinnat ovat nousseet vähemmän kuin missään muualla. Rahaston turvin on ollut mahdollista suorittaa laajoja uudistustöitä. Eräänä hyvin tärkeänä seikkana on mainittava työpalkkojen kehitys, jossa on tapahtunut yhdenmukaistamista ylöspäin. Yhtymän piirissä ovat kaivostyöläisten palkat nousseet toimintakauden aikana 17-55 % ja terästyöläisten palkat 18-32 %.

Ne esimerkit suurista talousyhteisöistä, joihin aikaisemmin on viitattu, ovat antaneet kiistattoman todistuksen siitä merkityksestä, joka niillä on ollut taloudelliselle kehitykselle. Ne antavat mahdollisuuden suurimittaiseen massatuotantoon ja sellaisien kustannustekijöiden pienentämiseen, jotka eivät ole suhteellisia tuotannon laajuuteen nähden ja näin ollen hyödykkeiden hintojen alentamiseen. Huomioonottaen suuren kuluttajamäärän, on yrityksillä mahdollisuus erikoistua tuottamaan vain määrättyä hyödykettä, joka näin ollen pitää tehtaan kustannukset alhaisina ja vaikuttaa hyödykkeen

hintaan. Erikoistuminen koskee myöskin yrityksen henkilökuntaa, työväkeä, raaka-aineita, koneita ja kauppaa.

On myöskin huomattava, että omaa teollisuutta suojelevien tekijöiden poistuminen talousyhteisöön liittyvien maiden osalta tuo mahdollisuuden vapaaseen kilpailuun ja niiden yritysten eliminoimiseen, jotka eivät kilpailua kestä. Useiden kilpailukykyisten suuryritysten esiintyminen markkinoilla on varteenotettava tekijä hintojen alentajana, edellyttäen luonnollisesti lakisääteistä toimintaa monopolisoitumisen ehkäisemiseksi.

Edelleen on huomattava, että sellaisten suurten taloudellisten yritysten toteuttaminen, johon yksittäisen maan taloudelliset voimavarat ovat riittämättömät, on mahdollista suuren taloudellisen yhteisön puitteissa. Tähän ryhmään voidaan laskea mm. atomivoiman rauhanomainen käyttö.

Koneiden täystyöllisyys, massatuotanto, erikoistuminen ja nykyaikaisen tekniikan hyväksikäyttö ovat kaikki tekijöitä, jotka vaikuttavat hyödykkeiden hintojen alenemiseen, jota vielä lisää tullien poistaminen talousyhteisön piiristä. Hintojen alentuminen lisää kulutusta, joka puolestaan lisää investointeja ja edelleen alentaa hyödykkeiden hintoja. Täten tulee mahdolliseksi teollisuuden laajentuminen, työllisyyden terve kehitys ja elintason nousu. Tämä on päämäärä, johon Euroopan Taloudellinen Yhteisö toiminnallaan pyrkii.

Sopimus Euroopan Taloudellisesta Yhteisöstä

Sopimuksen ensimmäinen osa, joka selvittää talousyhteisön periaatteita, luonnehtii 3. artiklassaan yhteisön tarkoitusta seuraavasti:

- a) tullimaksujen ja määrällisten rajoitusten poistaminen jäsenten välisessä tavaravaihdossa,
- b) yhteisen tullitariffin luominen kolmansia maita kohtaan,
- c) rajoitusten poistaminen henkilö-, palvelus- ja pääoma-liikenteestä,
- d) yhteisen maatalouspolitiikan luominen,
- e) yhteisen politiikan luominen kuljetusliikenteen osalta,
- f) vilpillisen kilpailun ehkäiseminen,
- g) talouspolitiikan yhtenäistäminen ja tasapainottomuuden poistaminen maksutaseista,
- h) kansallisen lainsäädännön yhtenäistäminen yhteisön tarkoitusperiä vastaavaksi,
- i) yhteisen sosiaalirahaston luominen,
- j) yhteisen pankin perustaminen investointitarkoituksiin,
- k) yhteistyö merentakaisien alueiden taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

Ylläolevien tarkoitusten toteuttamiseksi Yhteisö asettaa seuraavat elimet (artikla 4):

- Yleiskokous (l'Assemblée)
- Neuvosto (le Conseil)
- Komissio (la Commission)
- Oikeusistuin (la Cour de Justice)

Sopimuksen 8. artikla käsittelee siirtymisvaihetta, jonka kuluessa yhteisöä koskevat määräykset tulee panna täytäntöön. Siirtymisvaihe kestää 12 vuotta, mutta ^{ke}voidaan neuvoston päätöksellä pidentää 15 vuodeksi. Siirtymisvaihe jakautuu kolmeen jaksoon, joiden pituus vaihtelee 4 - 6 vuoteen.

Sopimuksen toinen osa, joka sisältää artiklat 9-84, tekee selkoa talousyhteisön toimintaperusteista. Se jakautuu neljään osaan, jotka käsittelevät

- a) tavaroiden vapaata vaihtoa,
- b) maataloutta,
- c) henkilöiden, palvelusten ja pääoman vapaata vaihtoa sekä
- d) kuljetuskysymyksiä.

Sopimus talousyhteisöstä edellyttää artikla 3. mukaan kaikkien tullimaksujen sekä määrällisten tuonti- ja vientirajoitusten poistamista jäsenvaltioiden välisessä kaupassa. Tämä ei koske ainoastaan niitä tavaroita, joiden alkuperämaa on jokin jäsenvaltioista, vaan myöskin kolmansien maiden tavaroita. Sopimuksen mukaan on kaikki tullirajoitukset poistettava siirtymisvaiheen kuluessa. Pohjana ovat 1.1.57 voimassa olleet tullitariffit ja ensimmäisen 10 %:n alennuksen tulee tapahtua 1.1.59. Ensimmäisen jakson aikana (joka siis kestää 4-6 vuotta) tulee tapahtua kaksi 10 %:n alennusta 18 kuukauden väliajoin. Toisen jakson aikana edellyttää sopimus kolmea 10 %:n alennusta, jonka jälkeen tullien alennus loppuosaltaan tapahtuu neuvoston päätösten mukaisesti. Tässä on otettava huomioon, että ainoas-

taan ensimmäinen 10 %:n alennus koskee yhtäläisesti kaikkia tavarointa; sen sijaan seuraavat alennukset edellyttävät, että yleinen alentamisprosentti on 10, mutta jäsenvaltiolla on oikeus alentaa harkintansa mukaan määrättyjen tavarointen tullia vähemmän, edellyttäen kuitenkin, ettei alennus saa olla pienempi kuin 5 %.

Määrällisten rajoitusten poistamisen tulee tapahtua siirtymisvaiheen kuluessa. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että vuoden kuluessa sopimuksen solmimisesta tulee jäsenvaltioiden muuttaa mahdolliset bilateraaliset kiintiönsä globaalkiintiöiksi, jolloin diskriminaatiota jäsenvaltioiden välisessä kaupassa ei enää saa esiintyä. Tästä globaalkiintiöstä edellyttää sopimus, että sitä tulee korottaa joka vuosi vähintään 20 %, kuitenkin siten, että jäsenvaltio voi harkintansa mukaan korottaa valitsemiaan tavaranimikkeitä vähemmän, kuitenkin vähintään 10 %. Tämä siis merkitsee sitä, että muiden tavararyhmien osalta korotuksen tulee olla niin suuri, että yleinen korotusprosentti on 20.

Mitä tulee 3. artiklan edellyttämään yhteisen tullitariffin luomiseen kolmansia maita kohtaan, määrää sopimus niiden suuruudeksi 3-25 % tavararyhmästä riippuen. Näihin tariffeihin tulee päästä siten, että alkuperäisten tullien (jotka olivat voimassa 1.1.57) ja sopimuksen edellyttämien tullien eroa vähennetään 30 % ensimmäisen jakson lopussa ja 30 % toisen jakson lopussa, joten kolmannen jakson osuudeksi jää näin ollen 40 %.

Maatalouden osuus sopimusneuvotteluissa oli eräs kaikkein vaikeimmista pulmakysymyksistä. Lopullisessa sopimuksessakaan sitä ei voitu liittää varsinaiseen tavarantvaihtoa koskevaan sopimukseen. Sensijaan edellyttää sopimus 3. artiklan kohdassa d) yhteisen maatalouspolitiikan luomista.

Maataloutta koskevassa 39. artiklassa sanotaan yhteisen politiikan tarkoituksena olevan maataloustuotannon kohottaminen, elintason yhtenäistäminen, markkinoiden vakauttaminen ja kotuullisten hintojen saaminen kuluttajilta. Näiden päämäärien saavuttamiseksi edellyttää sopimus määrättyjen suojelutomenpi-

teiden sallimisen, eli ns. minimihintaklausuulin, tavaravaihdon kehittämisen yhteisön piirissä pitkäaikaisten kontraktien puitteissa sekä yhteisen maatalousorganisaation luomisen, jonka pohjalta maatalouden suunnittelu voitaisiin saada yleiseurooppalaiselle tasolle. Sopimuksen artikla 44 selostaa tarkemmin minimihintajärjestelmää. Sen perusteella on jokaisella jäsenvaltiolla oikeus, mikäli taloustuotteiden liikatuonti on vaarassa alentaa sen omien maataloustuotteiden hintoja, määrätä minimihinnat, joiden alapuolella olevilla hinnoilla on maataloustuotteiden tuonti kyseiseen maahan kiellettyä. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että jokaisella jäsenvaltiolla on mahdollisuus -

2

minimihintoja tarpeeksi koroittamalla - katkaista täydellisesti muiden jäsenvaltioiden maataloustuonti.

Jäsenvaltioiden välinen konferenssi asetetaan valmistelemaan yhteistä maatalouspolitiikkaa. Tämän konferenssin tarkoituksena on tutkia mahdollisuuksia kysynnän ja tarjonnan välisen tasapainon löytämiseksi yleiseurooppalaisella pohjalla ja jäsenmaiden välillä vallitsevien maataloustuotteiden hintaerojen tasaamiseksi.

Henkilöiden, palvelusten ja pääoman vapaata liikehtimistä talousyhteisön alueella käsitellään artikloissa 48-73. Artiklassa 48 varmistetaan työläisten vapaa liikehtiminen yhteisön alueella tapahtuvaksi viimeistään siirtymisvaiheen loppuun mennessä. Sama artikla säättää kaiken kansalaisuudesta johtuvan diskriminaation poistamisen jäsenmaiden työläisten osalta työhön, työpalkkoihin ja työolosuhteisiin nähden. Se sallii - sikäli kuin yleinen turvallisuus tai terveystilanne eivät aseta esteitä - vapaan hakeutumisen tarjottuihin työtilaisuuksiin ja tästä johtuen, vapaan siirtymisen ja oleskelun jokaisen jäsenvaltion alueella. Neuvoston tulee sopimuksen voimaantulua ryhtyä toimenpiteisiin, joiden perusteella artiklan 48 edellyttämät määräykset voidaan sopimuksen mukaisesti toteuttaa.

Sopimuksen seuraavissa artikloissa käsitellään oikeutta liiketoimintaan ja palveluksiin nähden. Artikla 52 edellyttää poistettavaksi kaikki esteet jäsenvaltion liiketoiminnalta toisten jäsenvaltioiden piirissä viimeistään siirtymisvaiheen loput-

tua. Ennen ensimmäisen siirtymisjakson loppua, tulee Neuvoston sopia yleisohjelmasta, jonka mukaan rajoitusten poistamiseen yllämainitussa suhteessa voidaan ryhtyä. Ylläoleva koskee myöskin palveluksia, joihin erikoisesti lasketaan vakuutus- ja pankkitoiminta, jakelu sekä vapaat ammatit.

Sopimuksen mukaan poistetaan siirtymisvaiheen aikana kaikki esteet pääoman vapaan liikkumisen tieltä jäsenvaltioiden välillä. Samaten poistetaan jo ensimmäisen siirtymisjakson loputtua kaikki pääoman tuoton siirtymistä rajoittavat määräykset (artikla 67). Neuvosto tekee tätä koskevat päätökset kahden ensimmäisen siirtymisjakson kuluessa. Pääoman vapaata siirtymistä koskeviin määräyksiin on kuitenkin sisällytetty klausuuli, joka antaa jäsenvaltiolle mahdollisuuden ryhtyä suojelutoimenpiteisiin siinä tapauksessa, että pääoman vapaa liikkuminen aiheuttaa häiriötä kyseisen valtion omilla pääomamarkkinoilla (artikla 73).

Yhteismarkkinasopimuksen soveltaminen kuljetussektoriin esiintyy - kuten maataloudenkin osalta - pyrkimyksenä yhteisen politiikan löytämiseksi. Sopimuksen 75. artiklan mukaan tulee neuvoston toisen siirtymisjakson loppuun mennessä laatia

- a) yhteiset säännöt, joita voidaan soveltaa kansainvälisissä kuljetuksissa jäsenvaltioiden alueilla sekä
- b) ne ehdot, joiden perusteella jonkin jäsenvaltion kuljetusalan yrittäjät voidaan hyväksyä toimimaan muiden jäsenvaltioiden sisäisessä kuljetusliikenteessä ja
- c) muut määräykset, jotka ovat hyödyksi yhteiseen politiikkaan nähden.

Ylläolevan lisäksi määrää sopimus, että viimeistään toisen siirtymisjakson loppuun mennessä on lopetettava kaikki diskriminointi niitä kuljetusalan yrittäjiä kohtaan, jotka kuljettavat samanlaatuista tavaraa samoilla hinnoilla ja samoissa olosuhteissa, kuljetettavien tavaroiden alkuperämaasta tai määrämaasta riippumatta. Samaten kielletään talousyhteisön piirissä toisen siirtymäjakson alusta lukien kuljetusalaaan liittyvät

tuki- tai suojelutoimenpiteet, ellei talousyhteisön Valiokunta erikoisesti anna tähän valtuutusta.

Tässä yhteydessä voidaan vielä mainita, että ylläolevat määräykset koskevat ainoastaan jäsenvaltioiden välisiä maaja kanavakuljetuksia, joten ilma- ja merikuljetukset ovat niiden ulkopuolella.

Sopimuksen kolmas osa käsittelee talousyhteisön politiikkaa. Siinä on neljä kohtaa, jotka käsittelevät yleisiä määräyksiä, talouspolitiikkaa, sosiaalipolitiikkaa ja Euroopan Investointipankkia.

Ensimmäisessä kohdassa kiintyy huomio taloudellisesta kilpailusta annettuihin määräyksiin. Siinä pyritään seuraaviin seikkoihin:

- a) toteuttaa markkinoiden sulautuminen valvomalla yhtymiä ja monopoleja,
- b) varmistaa tasa-arvoisuus markkinoiden toiminnassa valvomalla jäsenvaltioissa voimassaolevia määräyksiä avustuksista ja tukipalkkioista sekä
- c) varmistaa markkinoiden yhtenäisyys korjaamalla ne eroavaisuudet, jotka esiintyvät liikeyrityksiä koskevassa lainsäädännössä.

Niinpä kielletään artiklassa 86 liikeyritystä tai liikeyrityksiä harjoittamasta liiketoimintaa siten, että ne voivat saavuttaa hallitsevan aseman talousyhteisössä. Samaten kielletään kaikki sellaiset liikeyritysten väliset sopimukset, jotka vaikuttavat estävästi tai rajoittavasti yhteisössä vallitsevaan taloudelliseen kilpailuun. Kolmen vuoden kuluessa sopimuksen voimaantulosta on neuvoston säädettävä määräykset ja ohjeet, joiden perusteella ylläolevia määräyksiä voidaan soveltaa (artikla 87). Artikla 91 käsittelee dumpingia. Sen mukaan on jokaisella jäsenvaltiolla oikeus ryhtyä suojatoimenpiteisiin sellaista jäsenvaltiota kohtaan, joka siirtymisvaiheen kuluessa

jatkaa dumping-myyntiä yhteisön piirissä. Avustuksia ja tukipalkkioita käsitellään artiklassa 92. Sen mukaan kielletään jäsenvaltion oikeus sellaisten avustusten myöntämiseen, jotka voivat vahingoittaa vapaata kilpailua suosimalla määrättyjä yrityksiä tai määrättyjä tuotannon aloja. Sensijaan pidetään esim. seuraavanlaatuisia avustuksia sopimuksen hengen mukaisina:

- jotka suosivat sellaisten alueiden taloudellista kehitystä, joiden talous on riittämättömästi kehittynyt,
- 2 - jotka edistävät yleiseurooppalaisten suunnitelmien toteuttamista sekä
- jotka helpottavat määrättyjä toiminta-aloja sekä määrättyjä talousalueita, sikäli kuin ne eivät muuta tavaroiden vaihtosuhteita yhteisön etujen vastaisiksi.

Sopimus ulottuu myöskin jossain määrin jäsenvaltioiden lainsäädäntöön. Artiklassa 100 määrätään, että neuvoston tulee antaa ohjeita, joiden perusteella voidaan yhtenäistää lainsäädäntöä sikäli kuin kyseessä ovat yhteisön perustamiseen tai toimintaan suoranaisesti vaikuttavat seikat. Samaten pyritään yhteisön piirissä yhtenäistämään ne lainsäädännön kohdat, jotka vaikuttavat yritysten toimintaan.

Talouspolitiikkaa koskevassa kohdassa kiinnitetään ensiksi huomiota maksutaseeseen. Sopimus jättää jokaisen jäsenvaltion vastuuseen oman maksutaseensa tasapainosta, mutta edellyttää kuitenkin määrättyä rahapolitiikan yhtenäistämistä yhteisön efektiivisen toiminnan edellytyksenä. Artiklassa 105 sanotaan, että jäsenvaltiot yhdenmukaistavat talouspolitiikkansa olemalla tiiviissä yhteistyössä vastaavien hallintoelimien sekä keskuspankkien puitteissa, sekä muodostavat neuvoa antavan toimikunnan, joka seuraa jäsenvaltioiden ja yhteisön raha- ja finanssipolitiikkaa ja antaa säännöllisesti tässä mielessä lausuntoja neuvostole sekä komissiolle. Artiklassa 107 määrätään, että jokaisen jäsenvaltion tulee hoitaa valuuttakurssipolitiikkansa niinkuin se olisi yhteinen pulmakysymys (comme un problème d'intérêt commun). Artiklat 108-109 sisältävät määräyksiä siltä varalta, että jokin jäsenmaista joutuu maksutasevaikeuksiin,

joko yhteisön perustamisesta johtuvista tai muista syistä. Mikäli näin tapahtuu, jäsenvaltiot voivat antaa vaikeuksiin joutuneelle apua luoton muodossa. Mikäli jäsenvaltiot tästä kieltäytyvät, suo sopimus kyseiselle valtiolle oikeuden ryhtyä suojelutoimenpiteisiin, joiden luonne on jäsenvaltion itsensä määrättävissä. Tähän liittyy kuitenkin ehto, jonka mukaan neuvosto voi määrätä jäsenvaltion rajoittamaan tai poistamaan suojelutoimenpiteet, mikäli se ei katso niitä aiheelliseksi.

Yhteisestä sosiaalipolitiikasta sanotaan artiklassa 118 seuraavaa: Neuvoston tulee edistää tiivistä yhteistyötä jäsenvaltioiden välillä suhteessa työllisyyteen, oikeuteen tehdä työtä (au droit du travail), työ-olosuhteisiin, ammattiopetukseen, sosiaaliseen turvallisuuteen, suojelemiseen ammattitaudeilta ja -onnettomuuksilta, työhygieniaan sekä järjestäytymis- ja neuvotteluoikeuteen. Sopimus sitoo myöskin jäsenvaltiot soveltamaan periaatteessa ensimmäisen siirtymisjakson kuluessa samoja palkkoja sekä mies- että naispuolisiin työntekijöihin nähden silloin kun kyseessä on samanlaatuinen työ (artikla 119). Artiklat 123-128 määräävät erikoisen sosiaalisen rahaston perustamista. Sen tarkoituksena on artiklan 125 mukaan korvata jäsenvaltioille 50 % niistä kuluista, jotka johtuvat

- työntekijöiden ammattiopetuksesta niissä tapauksissa, jolloin he joutuvat siirtymään - talousyhteisössä tapahtuvan uudelleenorganisoinnin johdosta - uusille työaloille,
- korvauksista työntekijöille niissä tapauksissa, jolloin he joutuvat siirtymään toisille alueille talousyhteisön piirissä entisellä paikkakunnalla ilmenneen työttömyyden takia sekä
- avustuksista työntekijöille niissä tapauksissa, jolloin he joutuvat väliaikaisesti työttömiksi yrityksen siirtymässä muille tuotannon aloille. Tämän avustuksen tulee korvata täysimääräisenä menetetty palkkaetu työttömyyden aikana.

Neljäs kohta käsittelee Euroopan Investointipankin perustamista. Pankin pääoma on 1 miljardi dollaria, ja sen jäseninä ovat sopimusvaltiot. Artikla 130 sisältää pankin toimintaperiaatteet: pankin tarkoituksena on - pääomamarkkinoita ja omia varojaan hyväksikäyttäen - osallistua Yhteismarkkinoiden tasapainoiseen kehitykseen. Tässä mielessä sen tulee helpottaa, lainoja ja takuuita myöntämällä, niiden suunnitelmien rahoitusta, jotka

- jotka palvelevat vähemmän kehittyneitä alueita,
- edellyttävät yritysten modernisointia tai siirtymistä uusille tuotannon aloille, sekä niiden uusien toimintamuotojen luomista, joita talousyhtymän perustaminen tuo mukanaan ja
- tulevat palvelemaan useiden jäsenvaltioiden yhteisiä etuja, ja joiden rahoitusta ei voida kattaa jäsenvaltioiden omin keinoin.

Merentakaisien alueiden osuus talousyhteisössä on sopimuksen neljännen osan sisältönä. Artikla 132 sanoo tästä osuudesta m.m. seuraavaa:

- Jäsenvaltiot soveltavat kauppavaihdossaan merentakaisiin alueisiin samaa periaatetta, jonka sopimus edellyttää muita jäsenvaltioita kohtaan.
- Merentakaiset alueet soveltavat kauppavaihdossaan jäsenvaltioihin nähden samaa periaatetta, jonka he suovat sille jäsenvaltiolle, jonka kanssa ne ovat valtiollisessa liitossa.

Tullien poistamisesta merentakaisien alueiden ja talousyhteisön jäsenvaltioiden kanssa sovitaan kuten sopimus edellyttää jäsenten välisestä tullien poistamisesta. Kuitenkin on merentakaisilla mailla oikeus ylläpitää tulleja sikäli kuin se tapahtuu niiden taloudellisen elämän ja teollisen investoinnin kehittämiseksi (artikla 133). Ensimmäistä, viisi vuotta kestävästä kautta varten on solmittu sopimus, joka edellyttää

jäsenvaltioiden yhteisen rahaston perustamista merentakaisten maiden kehittämiseksi. Tämän rahaston tarkoituksena on sellaisten suunnitelmien finanssiointi, jotka edistävät maiden sosiaalista kehitystä, sekä investoinnit sellaisiin kohteisiin, joista on yhteistä taloudellista etua. Viiden vuoden kuluessa tulee jäsenvaltioiden sijoittaa tähän rahastoon yhteensä \$ 580 miljoonaa. Ensimmäisen viisivuotisjakson loputtua tulee Neuvoston hyväksyä ohjelma seuraavaa viisivuotiskautta varten (artikla 136).

Selvitys talousyhteisön hallintoelimistä liittyy sopimuksen viidenteen osaan. Niihin on jo aikaisemmin viitattu ensimmäisen osan yhteydessä ja itse sopimustekstissä on useaan otteeseen puhuttu yhteisön neuvostosta.

- 1) Yleiskokous (l'Assemblée) on yhteisön laitosten poliittinen valvontaelin. Se muodostuu jäsenvaltioiden hallitusten valitsemista valtuuskunnista, joihin kuuluu jäseniä seuraavasti: Belgia 14, Saksa 36, Ranska 36, Italia 6, Luxemburg 6 ja Hollanti 14. Yleiskokous kokoontuu kerran vuodessa. Yleiskokouksella on oikeus tehdä sekä suullisia että kirjallisia kysymyksiä komissiolle, joihin tämän tulee vastata. Komissio edustaa yleiskokouksessa talousyhteisöä.
- 2) Neuvoston (le Conseil) tehtävänä on sopimuksen määräysten toteuttaminen ja jäsenvaltioiden taloudellisen politiikan yhtenäistäminen. Siihen kuuluu yksi jäsen jokaisen jäsenvaltion hallituksesta. Mikäli sopimus ei edellytä neuvoston yksimielistä päätöstä määrätyissä asioissa, tehdään ratkaisu sovitun enemmistöperiaatteen mukaan (la majorité qualifiée). Tämä edellyttää sopimuksen mukaan 12 ääntä 17 äänestä. Äänät neuvostossa jakautuvat seuraavasti: Ranska, Saksa ja Italia 4 ääntä kukin, Belgia ja Hollanti kumpikin 2 ääntä sekä Luxemburg 1 ääni.
- 3) Euroopan komissio (la Commission européenne) on elin, joka kuten aikaisemmin on mainittu, edustaa yleiskokouksessa

talousyhteisöä ja on vastuussa yleiskokoukselle neuvotteluista ja yleensä talousyhteisön suhteista kolmansiin maihin ja kansainvälisiin järjestöihin. Komission tehtäviin kuuluu myöskin valvoa, että sopimuksen päätökset toteutetaan jäsenvaltioissa. Komissioon kuuluu yhdeksän jäsentä, joista korkeintaan kaksi saa olla saman jäsenvaltion kansalaisia. Komission jäsenet eivät toimi oman maansa edustajina ja heidän tulee toimia vain yhteisön etujen mukaisesti. Jäsenet valitaan jäsenvaltojen hallitusten yhteisellä päätöksellä neljäksi vuodeksi kerrallaan.

- 4) Oikeusistuin (la Cour de Justice) on seitsemän tuomarin muodostama elin. Tuomarit valitaan jäsenvaltioiden hallitusten yhteisellä päätöksellä. Oikeusistuimen tehtävänä on valvoa, että sopimusta sovelletaan ja tulkitaan sopimuksen hengen mukaisesti.

Lukuunottamatta eräitä sopimuksen soveltamista koskevia määräyksiä, loppuu itse sopimusteksti tähän. Lienee kuitenkin paikallaan antaa lopuksi muutamia valaisevia tietoja itse yhteismarkkina-alueesta.

Vuodelta 1956 peräisin olevan laskelman mukaan on alueen väkiluku 162 miljoonaa, joka asettaa sen tässä mielessä maailman suurvaltojen, U.S.A:n ja Neuvostoliiton rinnalle.

Maataloustuotannon suhteen on yhteismarkkina-alue hyvin merkittävä tekijä, joskin on huomattava, että teolliseen käyttöön tarvittavien maataloustuotteiden, kuten esim. puuvillan ja luonnonkumin suhteen on alue täysin tuonnista riippuvainen.

Teollisessa tuotannossa esittää alue eräitä vaikuttavia tilastolukuja. Koko maailman bauksiitin, kalin ja fosfaatin tuotannosta on alueen osuus 20 %, sekä 10-20 % raudan, sinkin, lyijyn ja nikkelin tuotannosta. Hiilen tuotanto on vuosittain 249 miljoonaa tonnia (Neuvostoliiton vastaava tuotanto on 295 miljoonaa). Teräksen tuotanto on noin 20 % koko maailman tuo-

tannosta ja mitä tulee alumiinin, sementin, tekstiilien ja autojen tuotantoon, on se varrattavissa Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton tuotantoon, jopa eräissä sektoreissa ylittää Neuvostoliiton tuotannon. Alue ei kuitenkaan ole omavarainen eräisiin tärkeisiin tuotannonaloihin nähden; niihin kuuluu mm. energiantuotanto (kivihiili, luonnonkaasu, öljy) ja eräät metallit, kuten kupari ja kromi.

Maailmankaupassa on markkina-alueen osuus 22 % kokonaisuudesta. Mitä tulee jäsenvaltojen keskinäiseen kauppaan, on se 31 % näiden maiden kokonaisviennistä ja 32 % kokonaistuonnista.

Sopimuksen määräysten mukaan tulisi talousyhteisön aloittaa toimintansa vuoden 1959 alusta lukien, jolloin ensimmäisen tullialennuksen tulisi astua voimaan. Tämän vuoden aikana on kuitenkin esitetty arveluita, joiden mukaan tämä ei olisi mahdollista lähinnä Ranskan vaikean aseman vuoksi. De Gaullen hallituksen tultua valtaan Ranskassa, kiirehti se kuitenkin ilmoittamaan, että heillä on tarkoitus kunnioittaa maan tekemiä sopimuksia ja syyskuussa tapahtunut Dr Adenauerin ja de Gaullen kohtaaminen, jonka aikana myöskin keskusteltiin talousyhteisön pulmakysymyksistä, on vahvistanut olettamusta, jonka mukaan yhteisö aloittaa toimintansa sopimuksen mukaisesti. Syyskuussa Venetsiassa pidetty talousyhteisön konferenssi onkin tässä vaiheessa kiinnittänyt lähinnä huomionsa vapaakauppa-alueen muodostumiseen ja sen yhteistoimintaan yhteismarkkina-alueen kanssa. Kysymystä vapaakauppa-alueesta tullaan kuitenkin käsittelemään tämän esityksen toisessa osassa.

Jo noin vuosi ennen Rooman sopimuksen allekirjoittamis-
ta oli OEEC:n piirissä herätetty kysymys yhteismarkkinoita
suuremman vapaakauppa-alueen muodostamisesta. Tämän alueen tu-
lisi kattaa yhteismarkkina-alueen lisäksi sen ulkopuolella
olevat muut OEEC-maat. Neuvotteluja vapaakauppa-alueesta on
käyty siitä lähtien ja käydään edelleenkin, mutta sopimukseen
ei ole vielä päästy.

Kuitenkin pidetään välttämättömänä vapaakauppa-alueen
muodostamista ja syy siihen on helposti nähtävissä. OEEC:n
oleellisimpia tehtäviä on ollut diskriminaation poistaminen
jäsenmaiden välisestä kaupasta ja tässä tehtävässä se on on-
nistunut. Nyt uhkaa yhteismarkkinasopimus tuoda sen uudelleen
esiin ja jakaa taloudellisesti suuressa määrin yhtyneen Euroo-
pan kahteen leiriin. Jo ensi vuoden alusta lähtien jouduttai-
siin tilanteeseen, jonka mukaan yhteismarkkinoiden ulkopuolel-
la olevat OEEC-maat joutuisivat 10 % korkeamman tullirasituk-
sen alaisiksi viennissään yhteismarkkina-alueelle, verrattaes-
sa sitä yhteismarkkinamaiden keskinäiseen vientiin. Tämä taka-
isku voitaisiin estää vapaakauppa-alueen perustamisella.

Varsinainen ero yhteismarkkinasopimuksen ja suunnitel-
lun vapaakauppa-alueen välillä on siinä, että ensinmainitulla
on yhteinen tullitariffi ja kauppapolitiikka kolmansia maita
kohtaan, kun taas vapaakauppa-sopimus edellyttäisi, että jä-
senvaltioilla olisi oikeus omaan tullitariffi- ja kauppapoli-
tiikkaan kolmansia maita kohtaan.

Voitaisiin ajatella, että yhteismarkkinoiden ja vapaa-

kauppa-alueen välinen pulma ratkeaisi sillä, että muut OEEC-maat liittyisivät yhteismarkkinasopimukseen, johon mainittu sopimus artiklassa 237 antaa mahdollisuuden. Tähän ei kuitenkaan löytyne mahdollisuuksia lähinnä siitä syystä, että yhteismarkkinoiden ulkopuoliset OEEC-maat eivät halua mennä yhteiseen tullitariffiin kolmansia maita kohtaan, joka useimmissa tapauksissa merkitsisi tullitariffien nostamista ja kilpailukyvyyn alentumista. Oman lukunsa muodostaa Iso-Britannia, jonka liittyminen yhteismarkkinasopimukseen edellyttäisi ns. "Imperial Preference"-klausuulin poistamista, joka klausuuli antaa suosituimmuuden niille tavaroille, joita vaihdetaan Iso-Britannian ja muiden punta-alueen maiden välillä.

Vaikka yhteismarkkina-alueetta ei voitaisikaan laajentaa ylläolevista syistä, on kuitenkin hyvin tärkeätä, että muut OEEC-maat sekä talousyhteisö liittyvät taloudellisesti toisiinsa jollain muulla tavalla. Se on tärkeätä yhteismarkkinoiden ulkopuolella oleville maille heidän vientinsä turvaamiseksi, ja aivan yhtä tärkeätä se on myöskin talousyhteisön jäsenvaltioille. Talousyhteisön vienti muihin OEEC-maihin on n. 30 % niiden kokonaisviennistä ja sitäpaitsi sen vienti näihin maihin on noin 1.500 miljoonaa dollaria suurempi kuin vastaava tuonti vuosittain. Näiden kauppasuhteitten häiriytyminen on kohtalokasta molemmille osapuolille, joten voidaan sanoa, että vapaakauppa-alueen menestymisestä on myöskin yhteismarkkina-alueen menestyminen riippuvainen. Tältä pohjalta lähtien on vapaakauppaneuvotteluja käyty ja niiden onnistumisella on ratkaiseva merkitys Euroopan taloudelliselle kehitykselle.

Kuten aikaisemmin on mainittu, keskusteltiin OEEC:n piirissä vapaakauppa-alueen mahdollisuuksista jo noin vuosi ennen yhteismarkkinasopimuksen allekirjoittamista. Silloin päästiin tulokseen, jonka mukaan vapaakauppa-alueen perustaminen on teknillisesti mahdollista. Sen jälkeen kun yhteismarkkinasopimus oli allekirjoitettu, jätettiin neuvottelut erikoisesti tätä varten perustetun komitean tehtäväksi; komitean puheenjohtajana toimii Mr. Maudling, Ison Britannian kabinettiministeri.

Neuvotteluja on käyty ottamalla yhteismarkkinasopimus pohjaksi; on tutkittu, miltä osin sopimus voidaan sellaiseen hyväksyä myöskin vapaakauppa-alueen koskevaan ja mitkä kohdat vaativat muutoksia, poistoja tai lisäyksiä. Monilta osin komitea on päässyt yksimielisyyteen, mutta eräät hyvinkin tärkeät seikat odottavat vielä yksimielisyyden syntymistä.

Seuraavassa on tarkoitus selvittää neuvottelujen tähänastisia vaiheita, sekä niitä pulmia, jotka niiden kuluessa ovat syntyneet.

V a p a a k a u p p a n e u v o t t e l u t

Ne pääkohdat, joista vapaakauppa-alueen muodostamista koskevissa neuvotteluissa on keskusteltu, voidaan ryhmittää seuraavasti:

- Kauppaa koskevat säännöt
- Alkuperämaan määrittely
- Työvoiman, palvelusten ja pääoman vapaa liikkuminen
- Talouspolitiikan yhtenäistäminen
- Suojeluklausuulit
- Maatalouden osuus
- "Commonwealth Preference"
- Taloudellisesti takapajuiset maat
- Hallintoelimet

Mitä kauppaa koskeviin sääntöihin tulee, on neuvotteluissa lähdetty samalta pohjalta yhteismarkkinasopimuksen kanssa. Tämän mukaan tulisi siis jäsenvaltioiden 12-15 vuotta kestävä siirtymiskauden kuluessa poistaa sekä tullit että kaikki määrälliset rajoitukset keskinäisessä kaupankäynnissä.

Ensimmäinen suurempi pulmakysymys tulee esiin tavaran alkuperämaan yhteydessä. Yhteismarkkina-alueella tätä pulmaa ei esiinny, koska sen jäsenvaltioilla on yhteinen tullitariffi kolmansia maita kohtaan, mutta asia on aivan toinen vapaakauppa-alueella, jossa jäsenvaltioilla on omat tullitariffinsa kolmansia maita kohtaan. Tällöin ne maat, jotka soveltavat alempia tulleja ulkopuolisiin maihin nähden ovat etuoikeutetummassa asemassa kuin ne jäsenmaat, joiden tullit kolmansia maita kohtaan ovat korkeammat. Niissä tapauksissa, jolloin kyseessä ovat valmiit, vapaakauppa-alueen ulkopuolelta tuotetut tavarat, ei vaikeuksia esiinny, koska alkuperämaa on helposti selvitettävissä ja tulli voidaan periä asianmukaisesti. Vaikeus tulee esiin vasta raaka-aineiden ja puolivalmisteiden osalta. Vapaakauppa-alueen piiriin kuuluvat maat ovat suuressa määrin riippuvaisia raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tuonnista ja näin ollen huomattava osa niistä tavaroista, jotka tulisivat liikkumaan vapaakauppa-alueen piirissä, sisältäisivät materiaalia, jonka tullausarvo olisi erilainen tuontimaasta riippuen. Miten siis näissä tapauksissa voitaisiin välttää alempia tulleja soveltavien maiden "epäterve" kilpailu talousalueen markkinoista?

Eräs ratkaisu, jota neuvottelujen yhteydessä on kehitelty, edellyttää että tullivapaiksi vapaakauppa-alueella määrätäisiin ainoastaan ne tavarat, joiden hinnasta niin suuri osa muodostuu itse alueella tehdystä työstä, ettei tullien erilaisuus raaka-aineisiin nähden vaikuta käytännössä hinnan muodotukseen. Tähän ratkaisuun sisältyy kuitenkin suuria vaikeuksia, joiden parissa asiantuntijat jatkuvasti työskentelevät. Olisi määrättävä, kuinka monta prosenttia raaka-aineitten tuontiarvo saa olla valmiin tavaran kokonaishinnasta jotta se voitaisiin käsitellä tullivapaasti alueen keskinäisessä kaupassa. Tämän lisäksi tulisi huomioida tullitariffien erilaisuus eri jäsenvaltioissa, määrättyjen teollisuuden haarojen erikoisluonne jne.

Toinen ratkaisu, ns. Carli-suunnitelma, joka on saanut nimensä Italian ulkomaankauppaministerin mukaan, edellyttäisi että vapaakauppa-alueen maat yrittäisivät päästä yhdenmukais-

tettuihin (harmonized) tullitariffeihin kolmansia maita kohtaan, vaikkakaan tämä ei olisi pakollista. Tariffien yhdenmukaistamisen tulisi tapahtua siirtymisvaiheen ensimmäisten neljän vuoden aikana. Tämän jälkeen olisi korkeatariffisilla mailla oikeus tuontiveroon niiden maiden tavaroihin nähden, jotka edelleen soveltavat yhdenmukaistettuja tulleja alempaa tariffia. Tässä yhteydessä on huomattava, että yhdenmukaiset tullit eivät silti merkitse samaa kuin yhteinen tullitariffi, joka on yhteismarkkina-alueen tunnusmerkki.

Työvoiman, palvelusten ja pääoman vapaa liikkuminen on asia, jonka yhteismarkkinasopimus edellyttää tapahtuvaksi viimeistään siirtymisvaiheen loppuun mennessä. Ei ole mitään syytä olettaa, etteikö tähän voitaisi päästä myöskin vapaakauppa-alueen puitteissa, vaikkakin on todettava, että esim. pääoman vapaa liikkuminen tulee tuottamaan samoja vaikeuksia vapaakauppa-alueella kuin talousyhteisönkin piirissä, ts. se on riippuvainen jäsenvaltioiden maksutaseen kehityksestä.

Vapaakauppa-aluetta on suuressa määrin arvosteltu sen vuoksi, ettei se, poiketen yhteismarkkinasopimuksesta, tule edellyttämään talous- ja sosiaalipolitiikan yhtenäistämistä. Toisaalta on eräissä yhteyksissä korostettu, että vaikka vapaakauppa-aluetta koskevassa sopimuksessa ei olisikaan määräyksiä em. asioista, on kuitenkin yhtenäistämishjelma otettu huomioon OEEC:n puitteissa, johon kaikki vapaakauppa-alueen maat jäseninä kuuluvat. Sitäpaitsi ei yhteismarkkinasopimukseen edellytä täydellistä talouspolitiikan yhtenäistämistä; se antaa mahdollisuuden omaan talouspolitiikkaan jäsenvaltioille suojeluklausuulien kautta. Mitä sosiaalipolitiikkaan tulee, ei yhdenmukaisuuden puuttuminen tarvitse olla esteenä vapaakauppa-alueen muodostumiselle ja toiminnalle. Siitä esitetään esimerkkinä Benelux-tulliliitto, jossa esim. Belgian työpalkat ovat tälläkin hetkellä n. 30 % korkeammat kuin Hollannin vastaavat ja siitä huolimatta Belgia vie Hollantiin

n. 60 % enemmän kuin Hollanti Belgiaan. Voidaan näin ollen olettaa, että monet muut seikat määrättyssä jäsenvaltiossa voivat kompensoida viennissä korkeampien työpalkkojen aiheuttamat haitat.

Tuleva vapaakauppasopimus tulee luonnollisesti sisältämään erinäisiä suojeleklausuuleja yhteismarkkinasopimuksen tapaan. Kuitenkin pyritään näiden klausuulien käyttöä supistamaan mahdollisimman vähiin ennakolta ehkäisevien toimenpiteiden ja keskinäisten avustusten muodossa. Tätä periaatetta on jo sovellettu OEEC:n piirissä, josta voitaisiin esimerkkinä mainita EPU:n antama \$ 250 miljoonan luotto Ranskalle kuluvan vuoden alussa.

Vapaakauppaneuvotteluissa on maatalouden osuus muodostanut ehkä vieläkin vaikeamman pulman kuin yhteismarkkinoiden yhteydessä. Alunpitäen on Ison Britannian asenne ollut kielteinen maataloustuotteiden ottamisesta vapaakauppa-alueen edellyttämään tullittomaan tavaravaihtoon, eikä ole vielä nähtävissä, että se tästä kielteisestä asenteestaan olisi luopumassa. Ison Britannian asenteen määräävät sen kauppasuhteet muuhun punta-alueeseen. Punta-alueen maataloustuottajat nauttivat "Commonwealth Preference"-klausuulin suomia etuja alhaisen tullitariffin muodossa, eikä Iso-Britannia halua näitä etuja vähentää. Toisaalta suojelee Iso-Britannia omia maataloustuottajiaan, eikä tule missään muodossa suostumaan siihen, että vapaakauppa-alueen muodostuminen pakottaisi sen vähentämään tai lopettamaan oman maatalousväestönsä suojelemisen.

Toisaalta ovat vapaakauppa-alueen muut jäsenvaltiot ilmoittaneet selvästi Isolle Britannialle, ettei sopimusta voida toteuttaa, ellei siihen sisällytetä myöskin maataloustuotteita. Maat, joiden viennissä maataloustuotteet esittävät huomattavaa osaa, eivät voi sallia sitä, että he avaavat markkinansa Britannian teollisuudelle eivätkä saa vastavuoroisesti

samoja oikeuksia maatalousvientiinsä nähden.

Kaikki maat suojelevat kuitenkin jossain muodossa omaa maatalouttaan, ja yhteismarkkinasopimus jo antaa minimihintajärjestelmällään selvän kuvan siitä, ettei maataloutta voida käsitellä samojen periaatteiden mukaan kuin muita talouselämän aloja.

Ylläoleviin seikkoihin pohjautuu kysymys maataloudesta vapaakauppaneuvotteluissa. Joka tapauksessa olisi löydettävä yhteinen ratkaisu, joka tyydyttäisi sekä viejäm maiden (Tanska) ja tuojam maiden (Iso-Britannia) etuja vahingoittamatta silti niitä järjestelyjä, joihin yhteismarkkinamaat ovat sopimuksessaan sitoutuneet. Ison Britannian asenne on ratkaiseva näissä neuvotteluissa, sillä sen osuus tällä hetkellä muiden vapaakaupparamaiden maatalousviennissä on n. 900 miljoonaa dollaria vuosittain ja sen jääminen pois vapaakauppa-alueesta olisi näin ollen tuhoisa isku muun Euroopan maatalousviennille.

Ison Britannian ja muiden punta-alueen maiden välillä voimassa oleva ns. "Commonwealth Preference" -klausuuli on vapaakauppaneuvotteluissa saanut arvostelua lähinnä Ranskan taholta. Sanotaan, että Iso Britannia pääsee erikoisasemaan sillä, että vapaakauppa-alue suo sen viennille sopimuksen edellyttämän tullivapauden ja samalla Iso Britannia nauttii suosituimmuutta viennissään punta-alueen maihin, joka etu puuttuu muilta vapaakauppa-alueen mailta.

Iso Britannia on neuvottelujen yhteydessä selvästi ilmoittanut, ettei tämän klausuulin poistaminen ole mahdollista. Ensimmäisenä syynä on se, ettei Iso Britannia halua luopua noudattamastaan yleisestä politiikasta, jonka mukaan Kansainyhteisön suhteet on säilytettävä mahdollisimman kiinteinä. Toinen syy on puhtaasti kaupallista laatua. Ison Britannian kokonaiskaupasta noin 45 % suuntautuu punta-alueen maihin, eikä se halua, että tässä kaupassa tapahtuisi mitään häiriöitä.

Toisaalta on sanottava, että noin 80 % Ison Britannian

viennistä dominioihin tapahtuu ilman suosituimmuutta ja oleellisesti vaikuttaa suosituimmuus ainoastaan Austraalian ja Uuden Seelannin osalta, joissa suosituimmuusprosentti on 15-18 % yleisesti sovellettavasta tullitariffista.

Suosituimmuus asetta luonnollisesti myöskin velvoitteita Isoon Britanniaan nähden. Muiden muassa maataloustuotteet ja tekstiilit saavat vastaavasti suosittuimmuuden Ison Britannian tuonnissa, ja kilpailevat näin ollen Ison Britannian omien tuotteiden kanssa hyvinkin menestyksellisesti.

Tämän pulman selvittämiseksi vapaakauppa-neuvotteluissa on olemassa vain kaksi ratkaisua. Toinen edellyttäisi, että dominiot lopettaisivat suosituimmuuden Ison Britannian vientiin nähden. Tällä ei olisi kuitenkaan vastaavaa hyötyä vapaakauppa-alueen viennille, koska se ei parantaisi markkinointimahdollisuuksia punta-alueella vapaakauppamaiden viennin osalta. Toinen vaihtoehto olisi se, että dominiot ulottaisivat suosituimmuuden koskemaan myöskin vapaakauppa-alueen vientiä. Itse asiassa on Ranska ehdottanut lehtitietojen mukaan, että se saisi samat ehdot autojen viennissään Austraaliaan, kuin mitä Austraalia myöntää Ison Britannian autoteollisuudelle. Tässä yhteydessä on ilmeisesti kuitenkin otettava huomioon, että kyseiset dominiot eivät ole sisäisessä kauppapolitiikassaan Ison Britannian määräysvallasta riippuvaisia, ja voinevat myöntää suosituimmuuden ainoastaan vastavuoroisesti, joka merkitsisi puolestaan määrättyjen punta-alueen maista tulevien tuontitavaroiden kilpailua vapaakauppa-alueella. Loppujen lopuksi lienee asia siten, että "Commonwealth Preference"-klausuuli ei muodosta niin suurta etua Ison Britannian viennille, etteikö tältä osin voitaisi löytää ratkaisua, joka tyydyttää kaikkia neuvottelevia osapuolia.

Erään kysymyksen vapaakauppaneuvotteluissa muodostavat taloudellisesti alikehittyneet maat. Vapaakauppamaiden joukossa on sellaisia maita kuin Turkki, Kreikka, Portugali ja Islanti, joiden taloudellinen asema ei salli tullivapauden edel-

lyttämää ulkopuolista kilpailua sen ajanjakson kuluttua, johon muut jäsenvaltiot voivat sitoutua. Toisaalta kuitenkin jo poliittiset syyt edellyttävät, ettei niitä voitaisi jättää vapaakauppa-alueen ulkopuolelle. Ilmeisesti on ratkaisu löydettävissä samalta pohjalta kuin yhteismarkkinasopimuksessa, jossa jäsenvaltiot perustamansa rahaston turvin avustavat talousyhteisön alikehittyneitä maita (Algeria). Tämän finanssiavun lisäksi olisi mahdollisimman vapaamielisen kauppapolitiikan soveltaminen (maataloustuotteiden tuontihelpoitukset toisaalta ja oikeus tuontirajoitusten ylläpitämiseen toisaalta) omiaan antamaan alikehittyneille maille niiden tarvitseman ajan, jonka puitteissa ne voisivat rakentaa talouselämänsä sellaiseksi, että se soveltuisi vapaakauppa-alueen kokonaistalouteen. On itsestään selvää, että tämän siirtymisvaiheen kuluttua näitä maita sitoisivat samat määräykset kuin muitakin jäsenvaltioita.

Kysymys vapaakauppa-alueen hallintoelimistä on vielä avoinna. Ainoa seikka tässä yhteydessä, josta on keskusteltu, koskee tulevien hallintoelimien päätösvaltaisuutta, ts. tuleeko sen rakentua yksimielisyyden pohjalle kuten OEEC:ssä, vaiko enemmistön kantaan talousyhteisössä voimassa olevan menettelyn mukaisesti. Viime kuussa Venetsiassa kokoontunut talousyhteisön ministerikomissio, joka - kuten talousyhteisöä koskevan esityksen lopussa on mainittu - käsitteli vapaakauppa-alueen toteutumismahdollisuuksia, on päättänyt esittää kuluvan kuun aikana kokoontuvan Maudling-komitean istunnossa, että hallintoelinten päätösten tulisi rakentua yksimielisyyden pohjalle. Ilmeisesti tullaan mainitun komitean istunnoissa käsittelemään kysymystä hallintoelimistä laajemmassakin mittakaavassa.

Kaikki ylläesitetetyt seikat muodostavat rungon vapaakauppasuunnitelmasta käydyille neuvotteluille. Esityksessä aikaisemmin mainittu Maudling-komitea on kokoontunut viimeksi tämän vuoden huhtikuussa; koko viime kesän ja alkusyksyn hiljaisuus

on johtunut Ranskan kriisistä. Maudling-komitea kokoontuu kuitenkin vielä kuluvan kuukauden aikana, jolloin ilmeisesti nykyinen epävarma tilanne jonkin verran selkenee.

Kuitenkin on jo tällä hetkellä selvää, ettei vapaakaup-
pasuunnitelman toteutumiselle samanaikaisesti yhteismarkki-
noiden kanssa - 1.1.1959 alkaen - ole teoreettisiakaan mah-
dollisuuksia. Sen sijaan on vahvistunut käsitys siitä, että
ns. Hallstein-suunnitelma toteutettaisiin ensi vuoden alusta.
Tämä suunnitelma edellyttää, että kaikki OEEC-maat alentaisi-
vat keskinäisiä tullejaan 10 %:lla väliaikaisella päätöksellä;
näin ollen päästäisiin siihen, ettei diskriminaatiota yhteis-
markkina-alueen ja muiden OEEC-maiden välillä pääsisi synty-
mään.

Vapaakauppa-alueen toteutuminen ei näytä tällä hetkellä
olevan lähitulevaisuuden kysymys. Suuressa määrin tähän vai-
kuttaa Ranskan ja lähinnä de Gaullen asennoituminen; hänen sa-
notaan olevan vastahakoisen tämän kysymyksen ratkaisemiseen
ennenkuin Ranskan sisäiset vaikeudet on ratkaistu. Ranskan ta-
loudellinen tilanne on muutenkin sellainen, että jo yhteis-
markkinoita koskevien sitoumusten lunastaminen lienee vaikea-
ta ja Ranska käyttäneekin oikeuttaan vetäytyä tässä sopimuk-
sessa olevien suojeluklausuulien taakse. Kuitenkin täytyy otak-
sua - tämän esityksen alussa mainittujen seikkojen perusteella
- että vapaakauppa-alue tulee toteutumaan, vaikkakaan ajankoh-
ta ja sopimuksen lopullinen muoto eivät ole vielä nähtävissä.
